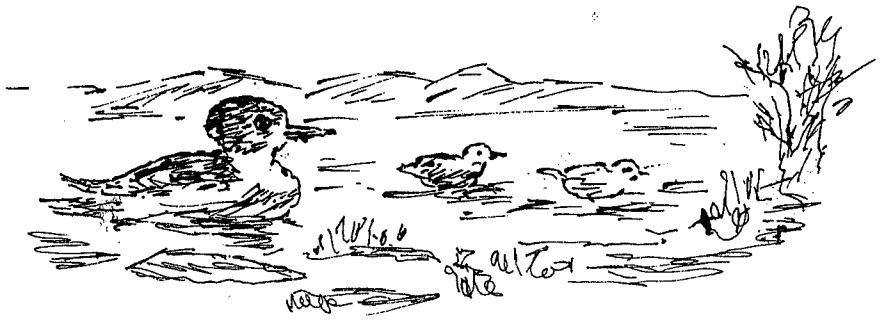

Henry David Thoreau i «Livet i skogen» (Walden)

Vi trenger en styrkedrikk av vill natur — til nå og da å vasse gjennom myrer der rørdrummen og blisshønen holder til, og høre den sgjevrende vingelyden av mekregauken eller enkeltbekasinen — til å merke lukten av hviskende starrgress hvor bare de mest sky og ensomme fuglene bygger rede og hvor minken kryper med buken mot bakken. — Samtidig med at vi er ivrige efter å utforske og lære alle ting å kjenne, trenger vi til at alle ting er gåtefulle og uutgrunnelige, at land og hav må være uendelige ville, uoverskuelige og uoppmålt av oss, fordi de er umålelige. Vi kan aldri få nok natur. Vi må friskes opp ved synet av uuttømmelig kraft, villmarken med dens levende og råtnende trær, tordenskyer, og regnet som varer i tre uker og lager storflom. Vi trenger å se våre egne grenser overskredet og et levende vesen gå fritt omkring der hvor vi aldri ferdes.

Rennebu — bygda under Trollheimen

AV ARNT LÅNKE

Innunder blåe himmelrand så bjart mot Trollheims tind
eg ser ein lut av Norigs land som til mitt hjarta finn.
Med dal og skogli, fjell og skru, med syn for strev og strid
frå sterke feders tid, — slik stig du fram mitt Rennebu.

Det er bonde og bankkasserer Jon Gunnes som har gitt denne karakteristikk av sin hjembygd. Og det er vel ikke tvil om at Gunnes her har pekt på noe som flere enn han har merket seg og blitt grepet av ved synet av Rennebu. Som en av de øverste bygder i Orkladalføret strekker den seg opp mot de blånende fjell og vidder, og gir vidunderlige muligheter både til inspirasjon og rekreasjon.

Hva kommer navnet Rennebu av? — Det er vel noe uklart, men skal en tro navneforsker professor Magnus Olsen har navnet Rennebu sammenheng med det gammelnorske ord Renni, som skal bety en samling av hus. Rennebu vil da si noe sånt som bygda med de mange hus eller gårder. — Ut i fra et rent legmannsskjønn kan vel en annen forklaring av bygdenavnet synes mere sannsynlig, nemlig at navnet er sammensatt av ordene ren (rensdyr) og bu, og at Rennebu er bygda hvor renen bor.

Hvor lenge det har bodd folk i Rennebu, er det selvfølgelig ingen som vet med sikkerhet. Men på grunnlag av funn kan trekkes den slutning at det må ha vært en fastboende befolkning her i hvert fall fra den senere del av steinalderen, d.v.s. 3—4 tusen år tilbake i tiden.

Gårdsnavnene er et interessant kapitel. En tar her med noen få i deres gammelnorske språkdrakt: Skaufar (Skauan), Sigardstadir (Sågåsstad), Rekunes (Rokkones), Gerdarli (Jordli), Heidareimr (Herrem), Hørundarstadir (Hårstad), Grjøtar (Grøtan), Lafranshusar (Larshus) Ramseimr (Ramsam), Barkakr (Berkåk).

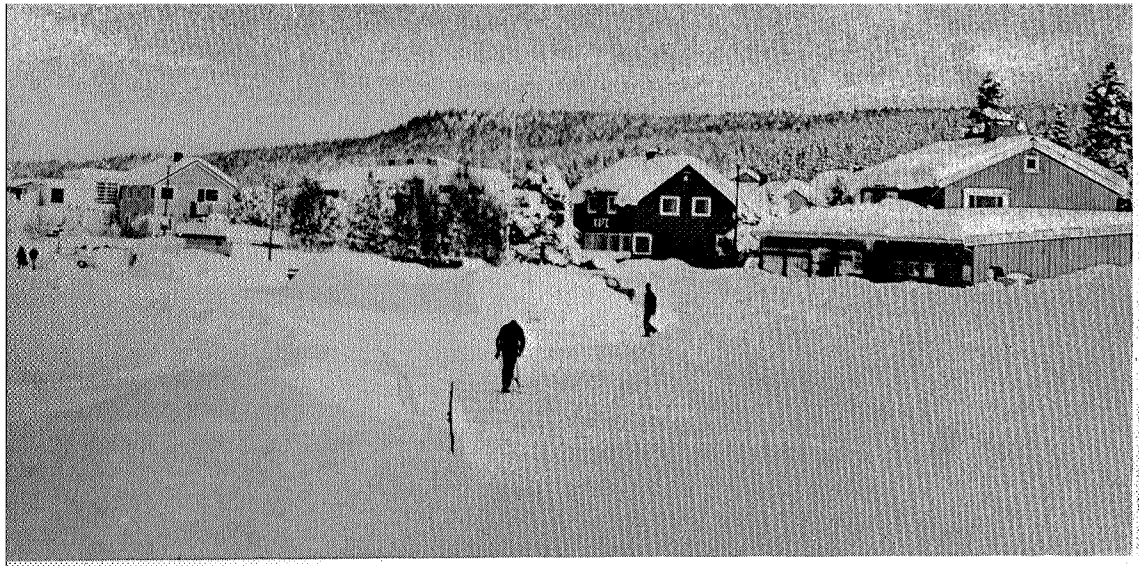

Parti fra Berkåk sentrum.

De færreste har vel våget å trekke Rennebu inn i bildet av de begivenheter som fant sted da Norge ble samlet til ett rike. Det er dog en kjennsgjerning at vi i midtbygda i Rennebu har en serie navn som tydelig viser at her må ha stått slag en gang. Innen et forholdsvis lite område har vi således Hoveng, Bondesletta, Kampdiket, Kongensøya. Det er sagt at selveste Harald Hårfagre her kjempet mot dalkongen Grytting. Det har forresten helt til våre dager gått et sagn på folkemunne om det som her har funnet sted.

De første som slo seg ned i Rennebu har sikkert ernært seg ved jakt og fiske. Men etter hvert begynte de å grave i jorden. Og en kan vel gå ut i fra at det lenge var en kombinasjon mellom jakt, fiske og jordbruk, noe som har strukket seg helt fram til våre dager.

Enda kan en mange steder i marka se dyregravene. De ligger øde og bortgjemt, men taler sitt tause språk om en svunnen tids primitive metoder i livskampen. Nylig ble rester av noen trepiler funnet i en dyregrav. Pilene hadde kanskje en gang vært plantet med spissen opp. Når så et dyr falt i graven, ble det bokstavlig spiddet.

Et typisk trekk ved jordbruksdriften i Rennebu, er at den har vært sterkt knyttet til utmarka, til sæterdalene og slåttene. En behøver ikke gå mere enn en 30—40 år tilbake. — Det var da vanlig å gjøre fra seg slåtten hjemme på gården i en fart, for å kunne komme seg til marka. Oppholdet der ute under de stilrene, fine fjell og flyer ble da årets høydepunkt. Ved den stund solen holdt på å

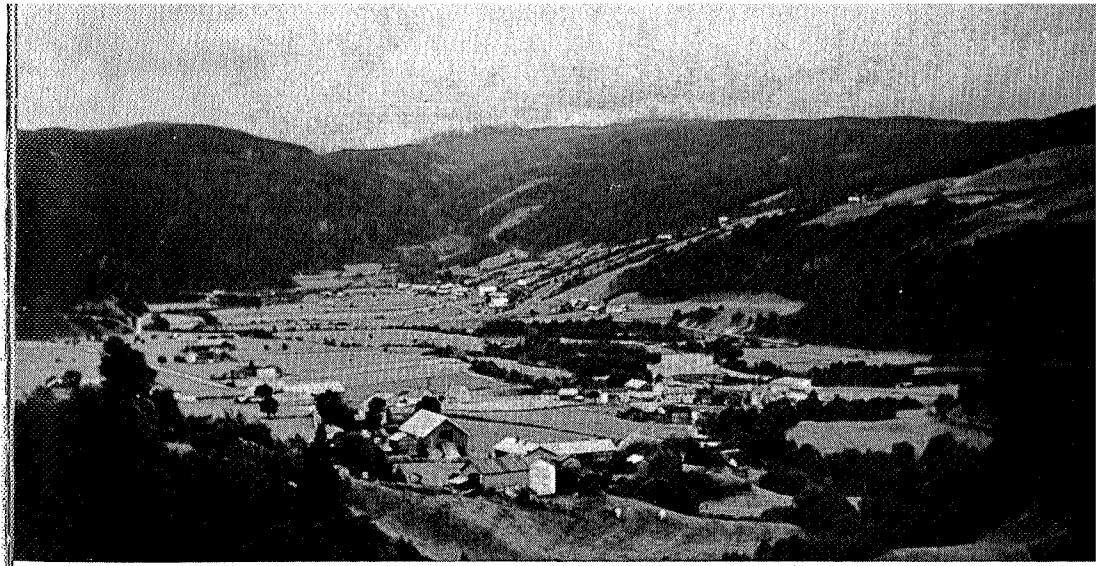

Utsikt over Rennebu.

gå ned om kvelden og likesom strakte seg på tå bak kammen for å skape panorama, kunne noen kauke ved ei slåttebu. Straks svarte det i en annen trakt. Om søndagene blandet spill på bukkehorn seg med bjelleklang i liene. Over alt i marka var det folk. Noen hadde slåttebuer hvor de holdt sine måltider og sov en liten stund om natten. Andre holdt til i høyluskjælet og overnattet i høy. Det fantes også de som hadde kojer de oppholdt seg i.

Hjemkjøringen av høyet om vinteren hadde både sin sjarm og sine strabaser. Det kunne være rene festreisen med en 10—20 hester etter hverandre på klinkende føre, mens bjellene klang og månen skinte. Men så var det morgener og dager da stormen kom jagende over vidda, virvlet opp snømassene og kastet dem ustanselig mot hest og kjører.

En kjører fikk ikke forsove seg. Lokalhistorikeren I. O. Rokkones har med noen pennestrøk gitt et levende bilde av de gamle kjørere: — «I gammel tid mens Vollabyggene om vintrene drev med Nerskogskjøring, er det fortalt at om kveldene kledde de på seg Nerskogsmunderinga som bestod av gode vadmelsklær, skinnhansker og en skinnlue trukket langt nedover ørene. På føttene snøhoser og tålabber. Når de hadde spist til kvelds, satte de på seg sauskinnsmudden og hengte på seg matskreppa. Så tok de den primitive Nerskogsstav i hånden og satte seg på ovnsråbenken og lutet seg fram på staven. Når de sovnet så de holdt på å falle fram på golvet, var

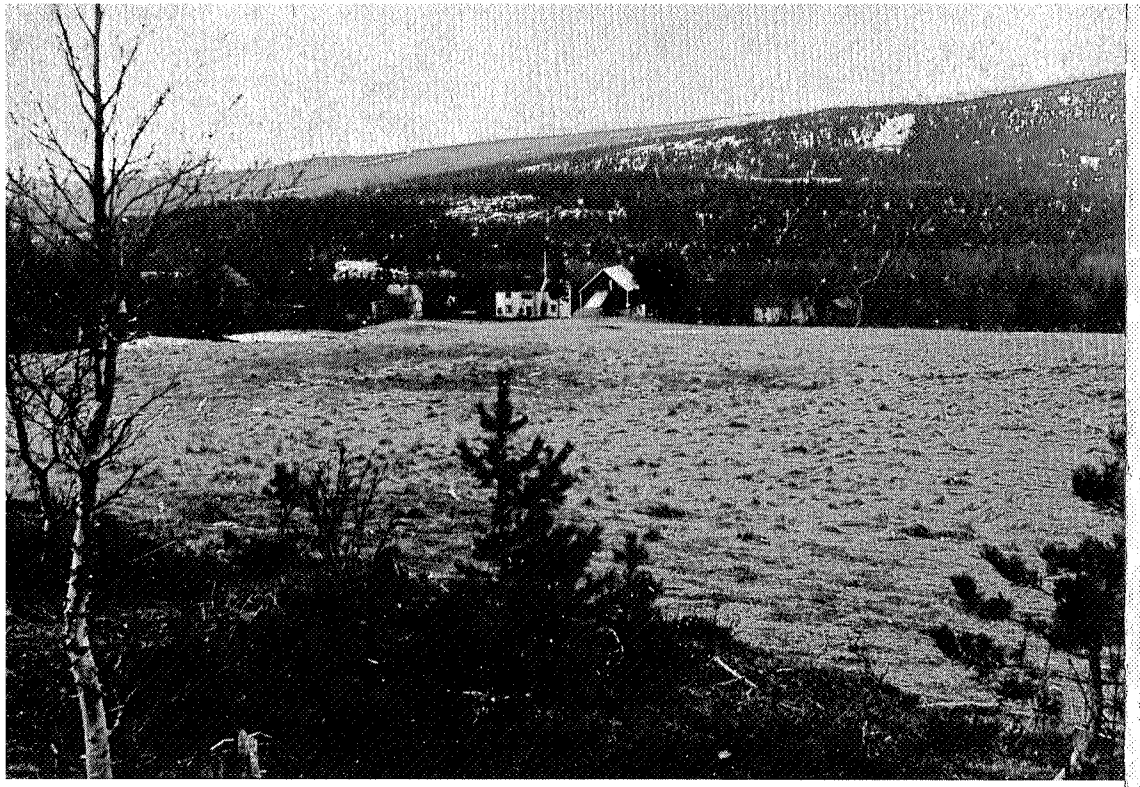

Dette området like ovenfor Berkåk stasjon har Rennebu kommune tenkt å bruke til skole- eller industritomt.

tiden kommet til å gå ut og spenne for hestene og dra på Nerskogen». I tiden etter siste krig har en ny tid gjort sitt inntog i Rennebu som andre steder. De gamle driftsformer er blitt avlegs og nye metoder prøves. En møter ikke lenger Brunen og Blakken på veg til slåttene. Traktoren og bilen har overtatt.

Jordbruket er fremdeles viktigste næringsvegen i bygda. Og en har i dag en yngre generasjon av gårdbrukere som gjør en pioner-innsats i sin hjembygd. Nye driftsbygg reises, gårder slåes sammen, udyrket mark ryddes og legges under plog. Det later til at seter-driften i sin gamle form opphører etter hvert, og fellessetrer kommer i stedet. Et par fellessetrer er allerede i drift, og flere planlegges.

I den senere tid er nye næringer kommet til. Således har Skog- og trevareindustrien adskillige sysselsatte i bygda. Bygdens største bedrift eies av Erling Sande, Berkåk. Den sysselsetter ca. 80 mann, og Sandehytter har i dag et godt marked både i inn- og utland.

Dette bildet er tatt fra et av de beste utsiktspunktene i Rennebu, og gir et godt inntrykk av bygda.

Det ser også ut til at turistnæringen ekspanderer i bygda. Foruten pensjonatene på Berkåk, har en nå flere campingplasser, og en har Stølsvang Turistgard i Gisnadalen, og Mjuklia ungdomssenter på Bulåd, for ikke å glemme den velkjente Jøldalshytta. Det er da videre som rimelig kan være blitt en enorm etterspørsel etter hytte-tomter. Det ansees likevel ikke ønskelig med en uhemmet utvikling i utmarkssektoren. Generalplan for kommunen er nå utarbeidet med tanke på å sikre en fornuftig utnyttelse av ressursene.

Til sist skal nevnes at de som bygger og bor i Rennebu, de er glade i bygda si og trives her. Spør ungdommen om den kan tenke seg å bli her, blir det ofte svart med åpent blikk: — Ja, dersom det bare blir sikret arbeidsplasser. — Og mang en tilreisende har da også uttalt seg med begeistring etter et besøk her. Til eksempel siteres fra et brev forh. sokneprest Flovik skrev til undertegnede etter en tur han hadde hatt gjennom Rennebu, hvor han også hadde

vært innom mange gårder og snakket med folk: — Det var en festlig tur å farte gjennom Rennebu. En prektig bygd, gilde folk, adlet og sinnsstor gjennom arbeidets friske, sterke, byggende saga. Det er i grunnen et sjelebad, en åndstvett å hilse på folk i hjemmenes drakt og oppgaver. En kommer på innsiden av hjemmekulturen, møter både levende kristendoms konkrete friskhet og det utglidende og fortynnende av åndens art. —

(Historiske opplysninger er dels hentet fra skriftet Rennebu Kommune 1837—1937.)

Minner fra fjellet

AV ROAR TØNSETH SEN.

Som knapt 15-årig var jeg en julidag i 1910 med på å la meg innskipe på staslige «Orkla» som gikk til Thamshavn. Foruten min litt eldre bror besto ekspedisjonen av to småpiker og en gutt — på min alder og nedover, gutten i midten — samt disses mamma Lina Birkeland, som var ferdens leder + frk. Johnsen. De to siste av noenlunde samme alder. Fra Thamshavn med bane til Svorkmo, hvorfra en rutebil (merk årstallet 1910) sort med små vindusglugger skremte hester og kanskje mest kjørere fra vettet på turen frem til Rindal kirke.

Lederen hadde kontaktet Langli gård om fører frem til Trollheimshytta, men tiden var inne til å få buskapen frem til Langlisetra like ved hytta, og om vi så ønsket, kunne vi få slå følge. Vi slo til, og da start skulle skje klokken 2 morgen, fant lederen ut at nattelosji kunne innspares. En tørr haug på Langlitunet fikk gjøre tjeneste som dormatorium.

Det var mannen sjøl og kløvhesten vi skulle følge. Buskap og kvinnfolkene hadde startet enda tidligere, og de tok vi igjen oppe på fjellet. Dette var jo litt av en opplevelse for en bygutt, et fremmedartet sceneri som i sin virkning ble forsterket gjennom dette første møte med fjellheimen. Det ble funderinger over hestens evne til å finne riktig plass for alle 4 bena i den stenete stien, og over heiloens iherdighet i å følge opp vår rute med sine monotone pip.

Ved middagstider var vi fremme, og vertsfolket Marit og Lars Tørset fastslo at vi fra byen var kommet hit på rekordtid.

To gjester husker jeg spesielt fra dette hyttebesøket. Om det var kulturhistorikeren C. W. Schnitler eller adjunkt Arnesen som med-

←

Over Styggbreen til Galdhøpiggen i juli 1903. (Foto: H. Abel)